

Stručni rad

IZAZOVI RANE INTERVENCIJE U DJEČJIM VRTIĆIMA U VRIJEME RADA NA DALJINU

Barbara Vindiš Bratušek

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

U članku je prikazan utjecaj pandemije na cjelovit pristup ranoj intervenciji u djece predškolske dobi. Tijekom pandemije došlo je do zatvaranje dječjih vrtića, vrtići su pružali samo nužnu skrb, a većina je radnika u odgoju i obrazovanju uobičajeni rad morala zamijeniti radom na daljinu. U članku su predstavljene značajke rane intervencije u dječjim vrtićima i utjecaj koji je na ranu intervenciju imao rad na daljinu. Detaljnije su istaknuti izazovi i nepovoljan položaj s kojima se u radu na daljinu susreću osobe uključene u proces rane intervencije: djeca, roditelji djece i stručnjaci koji provode postupke rane intervencije u dječjim vrtićima.

Ključne riječi: rana intervencija, dječji vrtić, rad na daljinu.

1 Uvod

Rana intervencija potiče razvoj djece, smanjuje djetetove nedostatke i povećava aktivnu ulogu roditelja u pružanju pomoći djetetu i poticanju njegova razvoja. Uključuje razdoblje od rođenja djeteta do polaska u školu. U tom je razdoblju od iznimne važnosti pravilno poticati razvoj djece, a još više uočiti djetetove nedostatke i odstupanje u razvoju te osigurati odgovarajuću pomoć. Razdoblje pandemije donijelo je potpuno nov pristup cjelokupnom području odgoja i obrazovanja. Predškolski odgoj našao se u vrlo nepovoljnom položaju, jer mnogi su vrtići u određenom razdoblju bili zatvoreni ili pružali samo nužnu skrb. Ovo je uvelike otežavalo proces rane intervencije u vrtićima, jer mnoga djeca nisu bila uključena u vrtiće, a pojedini profili radnika bili su upućeni na rad od kuće. To je značilo potpuno drugačiji, nov pristup ranoj intervenciji za sve uključene: djecu, roditelje i stručno osoblje vrtića.

2 Rana intervencija u dječjim vrtićima

2.1 Rana intervencija

Proces rane intervencije odnosi se na razdoblje od rođenja djeteta do polaska u školu i uključuje praćenje i promatranje djeteta, postupke savjetovanja i usmjeravanja roditelja te upozoravanje na moguće nedostatke u razvoju djeteta [2].

Prvenstveni cilj rane intervencije pomoći je roditeljima naučiti kako na pravilan način pomoći djetetu u ovom vrlo važnom životnom razdoblju i osigurati mu odgovarajuću pomoć te tako spriječiti daljnje ozbiljne probleme ili nedostatke u razvoju [1]. Rana intervencija tako predstavlja cjelovit sustav socijalnih, specijalno pedagoških, psiholoških, terapijskih i medicinskih postupaka usmjerenih na dijete koje pokazuje teškoće u razvoju i njegovu obitelj, kako bi je na odgovarajući način osnažili, educirali te opremili odgovarajućim znanjima i potporom u pravilnom poticanju i unapređenju razvoja djeteta.

2.2 Način rada u okviru rane intervencije u dječjim vrtićima

Od 2017. godine postupke praćenja i pružanja pomoći djeci u vrtiću provode centri za ranu intervenciju. Na prijedlog centra za ranu intervenciju usluge rane intervencije u okviru javne mreže pružaju i javni dječji vrtići. Ranu intervenciju u vrtićima provode svi stručni radnici vrtića koji rade neposredno s djetetom i u kontaktu su s njegovom obitelji (vodstvo vrtića, odgajatelji u odjelu, stručni suradnici koji obavljaju savjetodavni rad te dodatnu stručnu pomoć i sl.). Odgajatelji u odjelima stalno prate razvoj djece i moguća odstupanja. U rad odjela uključuje se i savjetodavna služba s primarnom svrhom praćenja razvoja djece, posebno one koja pokazuju nedostatke i odstupanje u razvoju. Ako se ocijeni da dijete ima određene poteškoće koje zahtijevaju dodatnu obradu, roditeljima vrtić preporučuje posjet centra za ranu intervenciju. Za djecu i njihove obitelji za koje liječnik u centru za ranu intervenciju smatra potrebnim, multidisciplinarni tim izrađuje individualni obiteljski plan u kojem se posebno utvrđuje medicinska, socijalna i pedagoška pomoć primjerena svakom pojedinom djetetu i njegovoj obitelji. Individualni plan pomoći uključuje općenitu procjenu razvoja djeteta i planove pomoći obitelji kod kuće i u odgojno-obrazovnom okruženju (Zakon o cjelovitom pristupu ranoj intervenciji u predškolske djece s posebnim potrebama, 2017).

3 Izazovi rane intervencije u dječjim vrtićima tijekom rada na daljinu

3.1 Opća rana intervencija

U razdoblju rada pojedinih stručnih radnika dječjeg vrtića (savjetodavne službe, logopeda, specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga i drugih profila) na daljinu najugroženija su bila ona djeca kojoj je pomoć najpotrebnija. Riječ je o djeci kod koje su primijećene poteškoće, ali im još nije osigurana pomoć. Njihovi roditelji također su bili u nepovoljnom položaju. Roditelji djece koja imaju poteškoće i potrebu za dodatnom obradom te odgovarajućom ranom intervencijom nalaze se u vrlo teškoj situaciji. To su roditelji kojima je potrebna pomoć u suočavanju s djetetovim poteškoćama i njihovu prihvaćanju, kao i pružanju smjernica gdje djetetu pružiti najprikladniju pomoć. Proces podrške roditeljima postao je tijekom rada na daljinu umjetniji i manje autentičan, jer se odvijao na daljinu, telefonom ili putem video sastanaka. Nametnuti rad na daljinu tako je neko vrijeme onemogućio neposredno promatranje djece u odjelima, kao i otkrivanje te dijagnosticiranje djetetovih problema, što je temelj za daljnje postupke rane intervencije. Mnoga djeca koja su trebala pomoć nisu bila identificirana ili su pomoć dobila mnogo kasnije.

3.2 Djeca koja već imaju pravo na pomoć

Djeca koja su već uključena u proces rane intervencije i ostvaruju pomoć također su bila u nepovoljnom položaju. Dodatna stručna potpora djeci s posebnim potrebama u nekim je slučajevima tijekom rada na daljinu pružana na daljinu, dok se u drugima nije provodila. Provođenje dodatne stručne pomoći u predškolskom odgoju velik je izazov. Ključna je suradnja roditelja i stručnih suradnika koji pružaju dodatnu stručnu pomoć. Pomoć bi se obično sastojala od davanja uputa roditeljima za rad, a u nekim su se slučajevima sati dodatne stručne pomoći u nazočnosti roditelja provodili putem videokonferencije. Ovdje je provedba dodatne stručne pomoći u potpunosti ovisila o mogućnostima i sposobnostima roditelja. Lošiji uvjeti u obitelji (socijalno ugrožene obitelji, manje poticajno okruženje) ponekad su otežavali pružanje pomoći. S druge strane, govorimo o obiteljima djece koje su se u tom razdoblju oštro protivile stručnim suradnicima koji su pružali dodatnu stručnu pomoć. I vanjske su institucije u najgorem valu epidemije zatvarale svoja vrata, rješavajući samo najhitnije slučajeve po vlastitom nahođenju, zbog čega su djeca bila uskraćena za različite postupke. U takvim situacijama stručni suradnici koji su pružali dodatnu stručnu pomoć bili su jedini izvor podrške i pomoći obiteljima djece s posebnim potrebama. Vrlo velik izazov u obavljanju rada na daljinu bio je i način života obitelji. Neki roditelji imali su priliku ostaniti kod kuće sa svojim djetetom i tako su u svakom trenutku mogli biti na raspolaganju stručnim suradnicima koji su pružali dodatnu stručnu pomoć. Drugi su imali različito radno vrijeme, radeći od kuće. U takvim je slučajevima bilo potrebno učiniti mnoge prilagodbe, dogovoriti provedbu dodatne stručne pomoći na daljinu za obje strane (davanje uputa roditeljima, dogovaranje termina video sastanaka i sl.).

Tijekom rada na daljinu također se postavlja pitanje djelotvorne provedbe sadržaja dodatne stručne pomoći. Aktivnosti s djetetom uglavnom su prema uputama provodili roditelji. Dijete funkcionira drugačije u obiteljskom okruženju i u odnosu s roditeljem nego u prisutnosti stručnog suradnika. Provedba dodatne stručne pomoći na daljinu također je bila velik izazov za djecu s posebnim potrebama jer su se morala naviknuti na drugačiji način rada. Stručni suradnici morali također su morali promijeniti i prilagoditi način rada prilikom davanja dodatne stručne pomoći (zanimljive, raznovrsne i vremenski ograničene aktivnosti).

3.3 Izazovi u odnosima između različitih aktera

U procesu cjelovitog pristupa ranoj intervenciji za vrijeme rada na daljinu odnosi između različitih aktera stavljeni su na kušnju. Kod rada na daljinu teže je uspostaviti iskren i čuvstven odnos s roditeljima djeteta za koje postoji potreba za pružanjem pomoći. Prihvaćanje djetetovih poteškoća i odstupanja u razvoju za roditelje je vrlo težak i bolan proces za koji je potrebno vrijeme. U radu na daljinu, gdje nema fizičkog kontakta, stručnim radnicima dječjih vrtića teže je pružiti odgovarajuću pomoć i stručnu podršku roditeljima u suočavanju s razvojnim problemima njihova djeteta. Pred izazovom se našao i odnos roditelja djeteta koje već prima pomoć i stručnog suradnika koji tu pomoć pruža. Kod ovih je slučajeva rad na daljinu bio osobito težak. Nije bilo fizičkog kontakta s djetetom, kao ni s djetetovim roditeljima. Da bi ovakav rad bio uspješan, potrebna je vrlo dobra suradnja između pružatelja dodatne stručne pomoći i roditelja, a svima je njima cilj postići sudjelovanje djeteta u procesu. S jedne strane, velik je teret bio na roditeljima koji su sa svojom djecom morali provoditi sadržaje dodatne stručne pomoći. S druge strane, mnogi su se roditelji još više povezali s pružateljima dodatne stručne pomoći i postali tako naši „bliski suradnici”. Nametnuti rad na daljinu stavio je pred izazov i odnose, kvalitetu rada i uspješnost suradnje između različitih stručnih radnika dječjih vrtića. Zbog rada od kuće, među njima je bilo vrlo malo ili nimalo fizičkog kontakta. Komunikacija se odvijala samo na daljinu, putem telefona ili računala, što je zahtijevalo mnogo međusobne prilagodbe kako bi se rana intervencija kod djece, koliko je to bilo moguće, u istoj mjeri provodila dalje.

4 Zaključak

Rad na daljinu u dječjim vrtićima potpuno je promijenio ustaljeni način rada. Mnogi radnici dječjih vrtića zaključili su da se nije radilo o radu s djetetom, već uglavnom o oblicima suradnje s roditeljima. Zbog drugačije prirode rada, u teškom su položaju bili i stručni radnici dječjih vrtića i roditelji djece. Stručni suradnici vrtića morali su prihvatiti drugačiju prirodu posla bez fizičkog kontakta s djetetom. Uz ulogu roditelja, roditelji djece preuzeli su i ulogu pedagoga. Bilo je to izuzetno teško razdoblje za sve uključene, s negativnim i pozitivnim posljedicama. Roditelji djece tako su se još više uključili u područje predškolskog odgoja, a stručno osoblje vrtića steklo je mnoge nove kompetencije. Ipak, najugroženija djeca bila su ona kojoj je pomoć najpotrebnija: ona s poteškoćama u razvoju koja nisu identificirana i ona za koje je već utvrđeno da im je pomoć potrebna. Činjenica jest da rad na daljinu ne može zamijeniti fizički kontakt i izravan rad s djetetom u okviru različitih postupaka.

5 Literatura

- [1.] Globačnik, Bojana. 2012. *Zgodnja obravnava*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
- [2.] Nojič, Brigita. 2013. *Zgodnja obravnava – Temelj uspešnega razvoja otroka s posebnimi potrebami. Zgodnje odkrivanje in obravnavanje oseb s posebnimi potrebami* Ur. Strle, Marko. Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije: Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji. Ljubljana.
- [3.] Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami. 2017. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7681> (pristupljeno 18. siječnja 2022.).